ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně Mgr. Petry Weissové a soudců JUDr. Jiřího Pally a Mgr. Aleše Roztočila v právní věci žalobce: **nezl. D. F.,** právně zast. Mgr. Pavlem Čižinským, advokátem, se sídlem Varšavská 714/38, Praha, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra,** se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 4. 8. 2021, č. j. OAM-162/ZA-P07-LE05-2021, v řízení o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 16. 11. 2021, č. j. 60 Az 52/2021-48,

takto:

Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 16. 11. 2021, č. j. 60 Az 52/2021-48, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

I.

[1] Žalovaný zamítl shora uvedeným rozhodnutím žádost žalobce o udělení mezinárodní ochrany podle § 16 odst. 2 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu (dále jen „zákon o azylu"), jako zjevně nedůvodnou.

II.

[2] Proti tomuto rozhodnutí (dále jen „napadené rozhodnutí") podal žalobce žalobu u Krajského soudu v Plzni (dále jen „krajský soud"). Ten v záhlaví označeným rozsudkem zrušil napadené rozhodnutí pro vady podle § 76 odst. 1 písm. a) a b) s. ř. s. a vrátil věc žalovanému k dalšímu řízení.

[3] Důvody ke zrušení napadeného rozhodnutí krajský soud spatřoval především v jeho nepřezkoumatelnosti pro nedostatek důvodů. Vytkl žalovanému, že se důvody žádosti žalobce o udělení mezinárodní ochrany (rodinná situace žalobce na území České republiky i na Ukrajině, zdravotní stav žalobce a pokračování jeho léčby na Ukrajině, problematika

žalobce jako nepojistitelného dítěte, dluh žalobce vzniklý v souvislosti s náklady na léčení a jeho úhrada v případě návratu na Ukrajinu) vůbec nezabýval z pohledu § 14 zákona o azylu (humanitární azyl) a z pohledu § 14a odst. 2 písm. d) téhož zákona (doplňková ochrana) tak učinil pouze částečně (jen ve vztahu k žalobcem tvrzeným rodinným vazbám na území České republiky a jeho případné pobytové situaci). Žalovaný podle krajského soudu pochybil tím, že nedostatečně zjistil skutkový stav věci, a to konkrétně dostupnost a stav zdravotní péče na Ukrajině ve vztahu k žalobcovu onemocnění [obsahuje citlivé údaje] za účelem posouzení splnění podmínek k udělení mezinárodní ochrany podle § 14 a § 14a zákona o azylu.

III.

[4] Žalovaný (dále jen „stěžovatel“) nyní proti rozsudku krajského soudu brojí kasační stížností z důvodů podle § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s. Navrhuje napadený rozsudek zrušit a věc vrátit krajskému soudu k dalšímu řízení.

[5] Stěžovatel ve prospěch přijatelnosti kasační stížnosti neuvádí ničeho. Toliko namítá, že krajský soud v napadeném rozsudku nepostupoval v souladu s § 16 zákona o azylu ani se neřídil aktuální, ustálenou a nerozpornou judikaturou Nejvyššího správního soudu.

[6] Stěžovatel opakuje, že zákonná zástupkyně žalobce v průběhu správního řízení neuváděla, že by ona sama či kdokoliv z její rodiny měl na Ukrajině v minulosti jakékoliv problémy, z její výpovědi ani nevyplynulo, že by v budoucnu jakékoliv problémy v zemi původu očekávala (vyjma tvrzené nedostupnosti specializované zdravotní péče pro nezletilého syna – žalobce); za jediný důvod žádosti o mezinárodní ochranu, kterou podala jménem žalobce, označila jeho zdravotní stav a tvrzenou nedostupnost zdravotní péče v zemi původu a v souvislosti s tím zmínila rovněž fakt, že žalobci vznikl v České republice v souvislosti s jeho léčbou velký dluh. Právě uvedené skutečnosti však podle stěžovatele nesouvisí se situací v zemi původu žalobce ani nesvědčí o tom, že by pro tyto důvody neměla být Ukrajina v žalobcově individuálním případě považována za bezpečnou zemi původu. Z průběhu správního řízení je podle stěžovatele zřejmé, že zákonná zástupkyně žalobce neprokázala žádné konkrétní problémy, obtíže či skutečnosti, na základě kterých by bylo možné se domnívat, že nezletilému žalobci by mohlo v zemi původu hrozit pronásledování ve smyslu § 12 zákona o azylu nebo vážná újma podle § 14a téhož zákona. Stěžovatel přitom v napadeném rozhodnutí zcela jasně vyvrátil tvrzení zákonné zástupkyně žalobce o údajné nedostupnosti zdravotní péče v zemi původu pro žalobce. Ani absence rodinného a materiálního zázemí a související ekonomické či sociální obtíže nejsou podle stěžovatele důvody, pro které by mohlo žalobci v zemi původu hrozit pronásledování nebo vážná újma podle zákona o azylu.

[7] Stěžovatel je tudíž přesvědčený o tom, že postupoval zcela v souladu s § 16 odst. 2 zákona o azylu, zamítl-li jako zjevně nedůvodnou žalobcovu žádost o mezinárodní ochranu z důvodu, že Ukrajina je podle § 2 vyhlášky ministerstva vnitra č. 328/2015 Sb., kterou se provádí zákon o azylu a zákon o dočasné ochraně cizinců (dále jen „vyhláška č. 328/2015 Sb.“), považována za bezpečnou zemi původu. Z důvodu postupu podle citovaného ustanovení nebyl stěžovatel v souladu s § 16 odst. 3 téhož zákona povinen posuzovat, jsou-li v žalobcově případě dány důvody pro udělení některé z forem azylu či

doplňkové ochrany podle § 12 až 14b zákona o azylu. Žalobcova tvrzení ohledně zdravotního stavu, která představovala jeho stěžejní argumentaci zejména ve prospěch udělení humanitárního azylu podle § 14 zákona o azylu, přitom podle stěžovatele spadají do uvedeného rozmezí důvodů, které nebylo třeba zkoumat, jestliže se jedná o žalobce, který je původem ze země, kterou Česká republika považuje za bezpečnou zemi původu.

[8] Stěžovatel nakonec krajskému soudu vytýká, že v napadeném rozsudku vycházel z již překonané judikatury Nejvyššího správního soudu, a sám na podporu svých závěrů poukazuje na usnesení kasačního soudu ze dne 4. 12. 2020, č. j. 3 Azs 129/2020-68, ze dne 1. 11. 2020, č. j. 6 Azs 240/2020-34, ze dne 24. 11. 2020, č. j. 4 Azs 229/2020-32, ze dne 15. 2. 2021, č. j. 4 Azs 325/2020-29, ze dne 15. 1. 2021, č. j. 7 Azs 301/2020-36, či ze dne 9. 9. 2020, č. j. 2 Azs 223/2020-29.

IV.

[9] Žalobce ve vyjádření ke kasační stížnosti navrhuje zamítnutí kasační stížnosti, neboť napadený rozsudek není nepřezkoumatelný ani nezákonný.

[10] Především poukazuje na to, že judikatura správních soudů není tak jednoznačná, jak namítá stěžovatel. Je sice pravda, že v některých usneseních z poslední doby se Nejvyšší správní soud vyslovuje tak, že v případech podle § 16 odst. 2 zákona o azylu se otázka humanitárního azylu a doplňkové ochrany nezkoumá, avšak existují i soudní rozhodnutí, která vyznívají opačně, tedy ve kterých se soudy zabývají otázkou humanitárního azylu či doplňkové ochrany, ač schvalují postup podle § 16 odst. 2 zákona o azylu. Například v rozsudku ze dne 20. 9. 2021, č. j. 1 Az 31/2020-41, Městský soud v Praze sice obecně připustil aplikaci § 16 odst. 2 zákona o azylu, ale současně vyslovil, že i při jeho aplikaci byl žalovaný povinen ohledně žalobcem tvrzených důvodů žádosti o mezinárodní ochranu učinit úvahu ve vztahu ke každé z možných forem ochrany podle zákona o azylu. Dále také v usnesení ze dne 26. 1. 2022, č. j. 2 Azs 220/2021-32, Nejvyšší správní soud obsáhle argumentoval, proč žadatelovy důvody nepostačují pro udělení humanitárního azylu, ač žalovaný ve věci rozhodl podle § 16 odst. 2 zákona o azylu. Podle žalobce tedy napadený rozsudek nepředstavuje exces z judikatury správních soudů.

[11] Dále žalobce uvádí, že § 16 odst. 2 a 3 zákona o azylu je třeba vykládat ve vazbě na § 27 odst. 5 téhož zákona, z čehož dovozuje, že aplikace § 16 odst. 2 a 3 citovaného zákona je určitou možností, kterou je správní orgán za určitých podmínek oprávněn použít, avšak může se rovněž rozhodnout tuto možnost nepoužít. Uvedené správní uvážení přitom musí být podle žalobce užíváno v souladu se základními zásadami správního řízení a správní orgán je povinen přezkoumatelně vysvětlit, proč zvolil jednu nebo druhou variantu. Žalobce zdůrazňuje, že právě v jeho zcela specifickém případě cizince žádajícího pouze o humanitární azyl je obtížně ospravedlnitelné, proč se žalovaný problematikou humanitárního azylu nezabýval. Dále má žalobce za to, že v jeho případě je nutno užít restriktivní jazykový výklad § 16 zákona o azylu. V této souvislosti poukazuje na to, že § 16 odst. 2 a 3 zákona o azylu lze aplikovat na cizince, který přichází (nikoliv pochází) z bezpečné země původu; žalobce je však cizincem, který se narodil na území České republiky a na Ukrajině nikdy nebyl, tudíž o něm nelze prohlásit, že přichází z Ukrajiny. Nakonec žalobce nesouhlasí s postupem žalovaného, který jeho žádost o humanitární azyl z důvodu vyloučení ze systému zdravotního pojištění v České republice, tedy situace, která

nijak nesouvisí se zemí původu, odmítl s odůvodněním, že na Ukrajině mu nic nehrozí. Takový postup žalovaného je nelogický a s ohledem na postavení žalobce jako dítěte, které má občanství státu, který je považován za bezpečný (oproti dítěti, které má občanství státu, který není považován za bezpečný), i diskriminační.

V.

[12] Nejvyšší správní soud především zkoumal podmínky přijatelnosti kasační stížnosti. Podle § 104a odst. 1 s. ř. s. platí, že za podmínky, kdy před krajským soudem rozhodoval o věci specializovaný samosoudce a tato kasační stížnost svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele, odmítne ji Nejvyšší správní soud jako nepřijatelnou.

[13] Kritéria přijatelnosti kasační stížnosti podávané žalovaným správním orgánem (zde tedy stěžovatelem) Nejvyšší správní soud vymezil již v rozsudku ze dne 31. 1. 2007, č. j. 2 Azs 21/2006-59, ze kterého vyplývá, že kasační stížnost lze považovat za přijatelnou, „*pokud by bylo shledáno zásadní pochybení krajského soudu při výkladu hmotného nebo procesního práva, případně pokud by krajský soud nerespektoval ustálenou a jasnou soudní judikaturu*“. Tato kritéria se uplatní i nadále po novelizaci soudního řádu správního (provedené zákonem č. 77/2021 Sb.), účinné od 1. 4. 2021, která institut nepřijatelnosti kasační stížnosti rozšířila z věcí mezinárodní ochrany na všechny věci, ve kterých před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce (srov. např. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 6. 2021, č. j. 9 As 83/2021-28, nebo ze dne 12. 7. 2022, č. j. 6 Azs 287/2021-21).

[14] Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že posuzovaná kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Shledal totiž, že se krajský soud v napadeném rozsudku dopustil zásadního pochybení při výkladu hmotného práva, a rovněž, že nerespektoval ustálenou a jasnou judikaturu kasačního soudu.

[15] Kasační stížnost je tedy přijatelná a důvodná.

[16] Stěžovatel sice v kasační stížnosti mimo jiné uplatňuje i kasační důvod podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., blíže však výtky podřaditelné pod tento kasační důvod neuvádí. Vady postupu krajského soudu či napadeného rozsudku, jež by bylo možno považovat za vady splňující uvedený kasační důvod, však představují natolik závažnou vadu, že se jimi Nejvyšší správní soud musí zabývat i tehdy, pokud je stěžovatel nenamítá, tedy z úřední povinnosti (§ 109 odst. 4 s. ř. s.). Kasační soud se proto uvedenou otázkou, zda napadený rozsudek není nepřezkoumatelný pro nesrozumitelnost či nedostatek důvodů, či zda zde není taková vada řízení před krajským soudem, jež by mohla mít vliv na zákonnost jeho rozsudku, zabýval především. Bylo by předčasné zabývat se právním posouzením věci samé, pokud by uvedená pochybení naplňující kasační důvod podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. dovodil.

[17] Má-li rozhodnutí soudu projít testem přezkoumatelnosti, je třeba, aby se jednalo o rozhodnutí srozumitelné, obsahující dostatek důvodů podporujících výrok rozhodnutí. Jelikož stěžovatel nijak blíže nekonkretizoval, v čem spatřuje nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku, zabýval se Nejvyšší správní soud touto námitkou pouze v obecné

rovině (srov. rozsudek rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 12. 2005, č. j. 2 Azs 92/2005-58).

[18] Nepřezkoumatelnost pro nedostatek důvodů je dána především tehdy, opřel-li soud rozhodovací důvody o skutečnosti v řízení nezjišťované, případně zjištěné v rozporu se zákonem, nebo pokud zcela opomenul vypořádat některou z námitek uplatněných v žalobě (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 10. 2005, č. j. 1 Afs 135/2004-73, ze dne 8. 4. 2004, č. j. 4 Azs 27/2004-74, nebo ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Ads 58/2003-75).

[19] Nesrozumitelnost rozhodnutí soudu pak může být dána, jestliže z něj jednoznačně nevyplývá, podle kterých ustanovení a podle jakých právních předpisů byla v kontextu podané žaloby posuzována zákonnost napadeného správního rozhodnutí. O nepřezkoumatelnosti pro nesrozumitelnost lze hovořit také tehdy, je-li odůvodnění rozhodnutí krajského soudu vystavěno na rozdílných a vnitřně rozporných právních hodnoceních téhož skutkového stavu, tudíž je-li jeho odůvodnění vnitřně rozporné, popřípadě je-li výrok v rozporu s odůvodněním a nelze-li z jeho výroku zjistit, jak vlastně soud ve věci rozhodl, tj. zda žalobu zamítl, odmítl nebo jí vyhověl, případně jehož výrok je vnitřně rozporný (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 1. 2008, č. j. 4 Azs 94/2007-107, ze dne 21. 8. 2008, č. j. 7 As 28/2008-76, či ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Azs 47/2003-130, a již citovaný rozsudek kasačního soudu č. j. 2 Ads 58/2003-75).

[20] Napadený rozsudek přitom podle Nejvyššího správního soudu výše uvedené požadavky splňuje. Krajský soud výstižně popsal skutkový stav věci, stanoviska účastníků řízení a řádně zdůvodnil své závěry, pro které zrušil napadené rozhodnutí. Kasační soud neshledal ani jinou vadu řízení před krajským soudem, jež by mohla mít vliv na zákonnost napadeného rozsudku (v podobě například nedostatků v dokazování). S ohledem na uvedené uzavírá, že napadený rozsudek je plně přezkoumatelný a krajský soud se nedopustil žádné vady v řízení o žalobě. Kasační důvod podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. tudíž není naplněn.

[21] Nejvyšší správní soud proto přezkoumal napadený rozsudek v rozsahu zbylé kasační argumentace, která je podřaditelná pod kasační důvod podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

[22] Stěžovatel má za to, že v nynějším případě nepochybil, zamítl-li podle § 16 odst. 2 zákona o azylu jako zjevně nedůvodnou žalobcovu žádost o mezinárodní ochranu. Žalobce totiž ve správním řízení neprokázal, že by mu v zemi původu (na Ukrajině) hrozily konkrétní problémy či obtíže představující pronásledování ve smyslu § 12 zákona o azylu nebo vážnou újmu podle § 14a téhož zákona, tedy že by Ukrajinu v jeho individuálním případě nebylo možné považovat za bezpečnou zemi původu. S ohledem na tento závěr proto stěžovatel následně v souladu s § 16 odst. 3 zákona o azylu již dále neposuzoval, zda byly v žalobcově případě dány důvody pro udělení azylu či doplňkové ochrany podle § 12 až § 14b citovaného zákona. Krajský soud tudíž podle stěžovatele pochybil, zrušil-li napadené rozhodnutí z důvodu, že se v něm stěžovatel řádně nezabýval žádostí žalobce o udělení mezinárodní ochrany z hlediska § 14 a § 14a zákona o azylu a v tomto ohledu

dostatečně nezkoumal dostupnost a stav zdravotní péče na Ukrajině ve vztahu k žalobcovu onemocnění, o němž nebylo pochyb.

[23] Podle § 16 odst. 2 zákona o azylu, *jako zjevně nedůvodná se zamítne i žádost o udělení mezinárodní ochrany, jestliže žadatel o udělení mezinárodní ochrany přichází ze státu, který Česká republika považuje za bezpečnou zemi původu, neprokáže-li žadatel o udělení mezinárodní ochrany, že v jeho případě tento stát za takovou zemi považovat nelze.*

[24] Podle § 16 odst. 3 zákona o azylu, *jsou-li důvody pro zamítnutí žádosti o udělení mezinárodní ochrany jako zjevně nedůvodné, neposuzuje se, zda žadatel o udělení mezinárodní ochrany splňuje důvody pro udělení azylu podle § 13 a 14 nebo doplňkové ochrany podle § 14b. Jsou-li důvody pro zamítnutí žádosti o udělení mezinárodní ochrany jako zjevně nedůvodné podle odstavce 2, rovněž se neposuzuje, zda žadatel o udělení mezinárodní ochrany neuvádí skutečnosti svědčící o tom, že by mohl být vystaven pronásledování z důvodů uvedených v § 12 nebo že mu hrozí vážná újma podle § 14a.*

[25] Seznam bezpečných zemí původu podle § 86 odst. 4 zákona o azylu stanoví a nejméně jednou v kalendářním roce přezkoumá žalovaný. Česká republika v době rozhodnutí stěžovatele i krajského soudu za bezpečné považovala celkem 24 zemí, které jsou uvedeny v § 2 vyhlášky č. 328/2015 Sb. Ukrajina byla podle § 2 bodu 24. vyhlášky považována za bezpečnou zemi původu *„s výjimkou poloostrova Krym a částí Doněcké a Luhanské oblasti pod kontrolou proruských separatistů.“*

[26] Koncept bezpečné země původu byl prvotně zakotven v unijním právu. Podle čl. 36 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. 6. 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (dále jen „procedurální směrnice“) lze třetí zemi po jednotlivém posouzení žádosti považovat ve vztahu k určitému žadateli za bezpečnou zemi původu, *je-li vymezena jako bezpečná v souladu se směrnicí a pokud žadatel nepředložil žádné závažné důvody pro to, aby tuto zemi nebylo možno v jeho konkrétní situaci považovat za bezpečnou.* Vymezení bezpečných zemí původu je na členských státech, ovšem za dodržení požadavků plynoucích z procedurální směrnice. Zákon o azylu obsahuje definici bezpečné země původu v § 2 odst. 1 písm. k).

[27] Řízení o udělení mezinárodní ochrany se v případě žadatelů z bezpečných zemí původu odlišuje od standardních řízení. Zařazení země na seznam v § 2 vyhlášky č. 328/2015 Sb. totiž zakládá vyvratitelnou domněnku, že tato země splňuje podmínky uvedené v § 2 odst. 1 písm. k) zákona o azylu a v příloze I procedurální směrnice (jak k tomu dodává bod 42 preambule procedurální směrnice, tato domněnka je vyvratitelná právě proto, že zařazení země mezi bezpečné nemůže být *„absolutní zárukou bezpečnosti státních příslušníků dané země*“). Následně tak musí žadatel prokázat, že mu hrozí větší riziko pronásledování nebo vážné újmy než ostatním osobám v obdobném postavení. Označení určité země za bezpečnou tedy v podstatě klade důkazní břemeno na žadatele o mezinárodní ochranu (k tomu srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008-70, nebo ze dne 12. 10. 2022, č. j. 10 Azs 161/2022-56, a dále např. usnesení ze dne 24. 3. 2022, č. j. 5 Azs 218/2021-39).

[28] Nejvyšší správní soud k tomu také například v rozsudku ze dne 23. 4. 2020, č. j. 1 Azs 43/2020-24, vyslovil, že *„[j]ak je zdůrazněno v preambuli procedurální směrnice, označení třetí země jako bezpečné země původu nemůže být absolutní zárukou bezpečnosti státních příslušníků dané země. Hodnocení, z něhož toto označení vychází, může ze své podstaty vzít v úvahu pouze všeobecnou občanskou, právní a politickou situaci v dané zemi a to, zda jsou původci pronásledování, mučení nebo nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání v praxi postižitelní, jsou-li v této zemi shledáni odpovědnými. Proto je důležité, aby v případě, kdy žadatel prokáže, že v jeho konkrétní situaci existují oprávněné důvody nepokládat danou zemi za bezpečnou, nebylo označení této země jako bezpečné považováno za směrodatné. V souladu s § 16 odst. 2 zákona o azylu musí žadatel o udělení mezinárodní ochrany prokázat, že v jeho případě Srbsko za bezpečnou zemi původu považovat nelze; pokud tak neučiní, žalovaný jeho žádost zamítne jako zjevně nedůvodnou.“* Nejvyšší správní soud pro úplnost dodává, že tyto závěry jsou nepochybně použitelné i v případě Ukrajiny, které je shodně jako Srbsko podle vyhlášky 328/2015 Sb., považována za bezpečnou zemi původu.

[29] Z právě citovaného rozsudku č. j. 1 Azs 43/2020-24 ve vztahu k bezpečným zemím původu rovněž vyplývá, že přístup k plnému meritornímu přezkumu je omezen pouze na situace, kdy žalovaný v jakémsi omezeném prvotním přezkumu zhodnotí, zda žadatel prokázal, že v jeho případě jeho zemi původu za bezpečnou zemi původu považovat nelze, tedy že vůči němu tato země nesplňuje některou z podmínek stanovených v § 2 odst. 1 písm. k) zákona o azylu. Důsledkem toho, že žadatel důkazní břemeno neunese, je pak skutečnost, že žalovaný podle § 16 odst. 3 zákona o azylu dále nezkoumá naplnění důvodů pro udělení azylu podle § 12, § 13 a §14 ani doplňkové ochrany podle § 14a či § 14b téhož zákona (srov. např. již citovaný rozsudek č. j. 10 Azs 161/2022-56).

[30] Nejvyšší správní soud předesílá, že v nynějším případě stěžovatel vydal napadené rozhodnutí dne 4. 8. 2021 a krajský soud napadený rozsudek dne 16. 11. 2021, tedy ještě před tím, než dne 24. 2. 2022 na ukrajinském území rozpoutala Ruská federace válku (k této skutečnosti se soud vysloví níže v tomto rozsudku). Stěžovatel v napadeném rozhodnutí vycházel z toho, že tvrzeným důvodem podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany žalobci byl jeho zdravotní stav, obava jeho zákonné zástupkyně z nemožnosti zajištění zdravotního pojištění v České republice a díky tomu nemožnost získání povolení k pobytu, dále obava z nízké úrovně zdravotní péče na Ukrajině a fakt, že v České republice žije celá rodina žalobce a na Ukrajině nemá žalobce žádné zázemí, a také skutečnost, že zde má rodina žalobce dluh za poskytnutou zdravotní péči v České republice (žalobce je nepojistitelným dítětem). Po zvážení těchto skutečností, na podkladě informací o politické situaci a stavu dodržování lidských práv na Ukrajině a na základě výpovědi zákonné zástupkyně žalobce a doložených lékařských zpráv svědčících o zdravotním stavu žalobce následně stěžovatel dospěl k závěru, že Ukrajina je bezpečnou zemí původu, přičemž žalobce neprokázal opak, tedy že v jeho případě nelze Ukrajinu za bezpečnou zemi považovat.

[31] Nejvyšší správní soud však v této souvislosti nepřehlédl, že jeho rozšířenému senátu byla předložena věc týkající se žádosti o udělení mezinárodní ochrany žadatele původem z Moldavska, které je také podle § 2 vyhlášky č. 328/2015 Sb. považováno za bezpečnou zemi původu, a to usnesením ze dne 27. 5. 2022, č. j. 5 Azs 200/2021-51. Pátý senát v něm nesouhlasí se závěry přijatými v rozsudku č. j. 7 Azs 347/2020-23. V něm sedmý senát,

vycházeje ze závěrů ustálené judikatury týkající se rozhodování o žádostech žadatelů o udělení mezinárodní ochrany pocházejících z bezpečných zemí původu (viz např. judikatura citovaná výše) podle § 16 odst. 2 a 3 zákona o azylu, dospěl k závěru, že *„[j]ediným důvodem pro přijetí žádosti k věcnému přezkumu může být v případě žalobce jakožto žadatele pocházejícího z bezpečné země pouze prokázání, že tuto zemi nelze ve vztahu k němu za bezpečnou považovat*“, a současně nedovodil porušení mezinárodních závazků České republiky plynoucích z čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, neboť shledal, že pobyt cizince lze řešit v režimu zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Pátý senát se s těmito úvahami sedmého senátu, majícími původ v dosavadní judikatuře Nejvyššího správního soudu ve výše odkazované věci č. j. 5 Azs 200/2021-51 neztotožňuje a má za to, že § 14a odst. 2 písm. d) v případě žadatelů pocházejících z bezpečných zemí původu, který se nevztahuje k situaci v zemi původu, ale k porušení mezinárodních závazků Českou republikou, nelze vyprázdnit prostým odkazem na nepřípustnost žádosti podle § 16 odst. 2 zákona o azylu a na to, že v souladu s § 16 odst. 3 téhož zákona není třeba důvody pro udělení jednotlivých forem mezinárodní ochrany blíže posuzovat. Výslovně v předkládacím usnesení č. j. 5 Azs 200/2021-51 uvádí, že *„je třeba relevantní právní úpravu v § 16 odst. 3 zákona o azylu vyložit tak, že se žalovaný správní orgán nemůže s odkazem na nevyvrácení domněnky, že cizinec pochází z bezpečné země původu, vyhnout třeba i stručnému, ale v každém případě věcnému posouzení té části žádosti o udělení mezinárodní ochrany, jež je opřena o důvody spadající pod § 14a odst. 1 a 2 písm. d) zákona o azylu.“*

[32] V nynějším případě nastala situace obdobná té posuzované i pátým senátem potud, že žalobce tvrdil, a to zejména ve vztahu k udělení humanitárního azylu podle § 14a zákona o azylu, ale dílem i ve vztahu k důvodům pro udělení doplňkové ochrany podle § 14a odst. 2 písm. d) téhož zákona výše již uvedené skutečnosti (viz odst. [3] a [6] tohoto rozsudku). Nutno však současně dodat, že v nynějším případě, na rozdíl od toho řešeného pátým senátem, se stěžovatel možnému porušení mezinárodních závazků ve smyslu § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu v napadeném rozhodnutí věnoval (stejně jako i odůvodněnému strachu z pronásledování ve smyslu § 12 zákona o azylu).

[33] Stěžovatel vysvětlil, že zákonná zástupkyně žalobce neuvedla, že by ona sama či kdokoliv z rodiny měl na Ukrajině kdykoliv v minulosti nějaké problémy a z její výpovědi ani nevyplývá, že by očekávala jakékoliv problémy, vyjma nedostupnosti specializované zdravotní péče pro žalobce v případě návratu do země původu. Skutečnost, že zákonným zástupcům žalobce vznikl dluh za zdravotní péči poskytovanou žalobci na území České republiky a že úroveň mezd a životní úroveň je na Ukrajině nižší, nikterak nesouvisí se situací na Ukrajině, a tedy nesvědčí o tom, že by Ukrajinu nebylo možné v žalobcově individuálním případě považovat za bezpečnou zemi původu (v době rozhodování stěžovatele - poznámka soudu). Rovněž obavu zákonné zástupkyně žalobce z nedostupnosti adekvátní zdravotní péče pro žalobce na Ukrajině shledal stěžovatel nedůvodnou; z podkladů zjistil, že zdravotní péče je obecně pro ukrajinské občany dostupná, a to jak běžná, tak specializovaná (včetně pediatrické), přičemž děti mají nárok na léčbu bezplatnou. Stěžovatel nevyloučil, že celková úroveň zdravotní péče na Ukrajině může být nižší než v České republice, avšak tento kvalitativní rozdíl nepředstavuje pronásledování ve smyslu § 12 zákona o azylu ani vážnou újmu podle § 14a zákona

o azylu; žalobce sice po porodu vyžadoval vysoce specializovanou nákladnou zdravotní péči, avšak nejaktuálnější lékařské zprávy přímé ohrožení života nepotvrzují a ani z nich nevyplývá, že by zdravotní stav žalobce vyžadoval zdravotní péči nedostupnou na Ukrajině. Stěžovatel se závěrem vyjádřil i k aplikaci § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu, avšak nedovodil, že by samotné vycestování žalobce na Ukrajinu mohlo představovat porušení mezinárodních závazků, a tedy i vážnou újmu podle uvedeného ustanovení. Žalobce nemá vzhledem k věku na území České republiky žádné konkrétní vazby, není zde integrován, a ani oběma jeho rodičům, na nichž je zcela závislý, nic ve vycestování do země původu nebrání. Stěžovatel tedy v tomto ohledu neshledal nic, z čeho by vyplývalo, že by měl být žalobce na Ukrajině vystaven materiálnímu či jinému strádání a co by v žalobcově případu vyvracelo domněnku o Ukrajině jako bezpečné zemi původu.

[34] Z právě uvedeného je zjevné, že stěžovatel v napadeném rozhodnutí, ač se dovolal § 16 odst. 2 zákona o azylu a související ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu týkající se rozsahu posouzení žádostí o udělení mezinárodní ochrany v případě žadatelů pocházejících z bezpečné země původu, současně dostál i požadavkům, které považuje za nezbytné při posouzení obdobných žádostí pátý senát ve věci sp. zn. 5 Azs 200/2021, již předkládá k posouzení rozšířenému senátu Nejvyššího správního soudu a v níž se hodlá od dosavadní judikatury kasačního soudu odchýlit.

[35] Z uvedeného důvodu čtvrtý senát Nejvyššího správního soudu v nynější věci nepovažoval za nezbytné vyčkat do doby rozhodnutí rozšířeného senátu, neboť právě zmíněné zhodnocení rozhodných skutečností nejen výlučně s ohledem na koncept bezpečné země původu ve smyslu § 16 odst. 2 zákona o azylu, ale též (s ohledem na uplatněnou argumentaci žalobce) i výslovně ve vztahu k hrozbě vážné újmy podle § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu stěžovatel při rozhodování zvážil a v napadeném rozhodnutí se problematice možného porušení mezinárodních závazků České republiky věnoval na straně 8 napadeného rozhodnutí. V tom pak spočívá odlišnost oproti případu ve věci č. j. 5 Azs 200/2021-51, předložené rozšířenému senátu.

[36] Stěžovatel tudíž v daném případě nepochybil, pokud vycházel ze skutečností, že podle vyhlášky č. 328/2015 Sb. byla v době jeho rozhodování Ukrajina (v části, z níž pocházejí rodiče žalobce, tj. v Ivanofrankovské oblasti) bezpečnou zemí původu a žalobce neprokázal, že v jeho případě takovou bezpečnou zemí původu Ukrajina není, tedy že vůči němu tato země nesplňuje některou z podmínek stanovených v § 2 odst. 1 písm. k) zákona o azylu. Je tomu tak proto, že v návaznosti na posledně uvedené ustanovení se v napadeném rozhodnutí na půdorysu skutkových okolností případu a tvrzených důvodů pro udělení mezinárodní ochrany ze strany žalobce věnoval nejen otázce odůvodněných obav z pronásledování ve smyslu § 12 zákona o azylu, ale i reálné hrozbě vážné újmy podle § 14a odst. 2 téhož zákona a na základě tohoto posouzení následně zamítl žalobcovu žádost o udělení mezinárodní ochrany jako zjevně nedůvodnou podle § 16 odst. 2 zákona o azylu. Nepochybil proto, jak mu krajský soud ve vztahu k udělení humanitárního azylu podle § 14 zákona o azylu a doplňkové ochrany podle § 14a téhož zákona v napadeném rozsudku vytkl, nepřistoupil-li k plnému meritornímu přezkumu žalobcovy žádosti o udělení mezinárodní ochrany. Ustanovení § 16 odst. 3 a k němu se vztahující dosavadní judikatura Nejvyššího správního soudu, od níž se čtvrtý senát v nynější věci nepovažuje za potřebné odchýlit, takový požadavek nestanoví.

[37] S ohledem na výše uvedené krajský soud předestřenou problematiku posoudil nesprávně a dospěl k chybnému závěru o nepřezkoumatelnosti napadeného rozhodnutí pro nedostatek důvodů spočívající v tom, že se žalovaný nezbýval žalobcem uváděnými důvody pro udělení humanitárního azylu podle § 14 zákona o azylu a nezkoumal, zda nejsou v žalobcově případě důvody zvláštního zřetele hodné, pro něž by bylo možné tuto formu mezinárodní ochrany udělit. Z výše uvedeného je patrné, že s ohledem na stěžovatelův závěr o tom, že žalobce neprokázal, že Ukrajina, kterou v době rozhodování stěžovatele Česká republika považovala za bezpečnou zemi původu, takovou zemí není, již nebylo jeho povinností se důvody pro udělení mezinárodní ochrany ve formě humanitárního azylu zabývat (viz výše citovaný § 16 odst. 3 zákona o azylu). Krajský soud se v tomto ohledu dovolával zejména usnesení rozšířeného senátu ze dne 25. 1. 2011, č. j. 5 Azs 6/2010-107. Nutno však dodat, že závěry v něm vyslovené se vztahují k právní úpravě účinné před 18. 12. 2015, která ustanovení § 16 odst. 2 a 3 zákona o azylu neobsahovala v tom znění, jak jsou aplikována v nynějším případě (viz citace uvedených ustanovení výše). Krajským soudem odkazovaná judikatura tudíž není na nynější případ použitelná.

[38] Krajský soud z výše uvedených důvodů pochybil i v tom, že v rozporu s § 16 odst. 3 zákona o azylu stěžovateli vytkl, že se nezabýval z pohledu možnosti udělení doplňkové ochrany podle § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu dostupností a stavem lékařské péče na Ukrajině ve vztahu k žalobcovu konkrétnímu onemocnění [obsahuje citlivé údaje] a že skutkový stav nezjišťoval podrobněji, například nepožádal o spolupráci žalobcova ošetřujícího lékaře. Jak již výše Nejvyšší správní soud uvedl, žalobce v řízení neprokázal, že Ukrajinu v jeho případě nelze považovat za bezpečnou zemi původu ve smyslu požadavků vyplývajících z § 2 odst. 1 písm. k) zákona o azylu (v podrobnostech viz strana 5 až 8 napadeného rozhodnutí), a stěžovatel, který sice vycházel při posouzení věci z § 16 odst. 3 zákona o azylu, přesto neopomněl zhodnotit naplnění předpokladů pro udělení doplňkové ochrany podle § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu (viz požadavky uvedené v předkládacím usnesením č. j. 5 Azs 200/2021-51).

[39] Ze všech shora uvedených důvodů Nejvyšší správní soud shrnuje, že stěžovatelem namítaný kasační důvod podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. byl naplněn.

[40] Nejvyšší správní soud přes výše uvedené nepřehlédl skutečnost, že se bezpečnostní situace na Ukrajině od data vydání napadeného rozhodnutí (dne 4. 8. 2021) a napadeného rozsudku (dne 16. 11. 2021) radikálně změnila, neboť na její území dne 24. 2. 2022 zaútočila vojska Ruské federace. Válka, jež toho dne vypukla, přitom trvá dodnes. Informace, ze kterých vycházel stěžovatel v době svého rozhodování, byly příslušnými orgány a organizacemi vydány před počátkem války, a nemohou proto dokládat, že žalobci na území Ukrajiny nehrozí nebezpečí. Teze, podle kterých je Ukrajina bezpečnou zemí původu [ve smyslu definice bezpečné země původu v § 2 odst. 1 písm. k) zákona o azylu], tak přestaly nejpozději dne 24. 2. 2022 platit (v podrobnostech srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 3. 2022, č. j. 10 Azs 537/2021-31).

[41] V případě žadatelů o mezinárodní ochranu přitom nepodléhá soudnímu přezkumu jen otázka, zda žadatel prokázal, že určitou zemi nelze v jeho případě považovat za

bezpečnou. Správní soudy musí mít též možnost zkoumat samotné předpoklady vymezení určité země jako bezpečné (a žadatelé pochopitelně musí mít možnost zpochybnit před soudem i toto vymezení). Podle čl. 95 odst. 1 Ústavy platí, že soudce je při rozhodování oprávněn posoudit soulad jiného právního předpisu se zákonem nebo s mezinárodní smlouvou (a jistě též s unijním právem, srov. k tomu čl. 10a Ústavy). Takovýmto jiným právním předpisem je právě vyhláška č. 328/2015 Sb. V případě, že vyhláška označuje za bezpečnou zemi původu stát, který pro to nesplňuje podmínky, může soud vyhlášku v individuálním případě nepoužít.

[42] V souvislosti s uvedenou situací na Ukrajině přitom Nejvyšší správní soud ve svých rozhodnutích, jež vydal poté, co došlo k útoku ruských vojsk na Ukrajinu, opakovaně vyložil, že je třeba uvedenou novou skutečnost zohlednit i přesto, že nastala teprve po vydání přezkoumávaného soudního rozhodnutí, resp. pod vydání rozsudku správního soudu (v podrobnostech viz např. již citovaný rozsudek č. j. 10 Azs 537/2021-31, nebo např. rozsudky ze dne 24. 3. 2022, č. j. 1 Azs 36/2022-31, ze dne 14. 9. 2022, č. j. 6 Azs 349/2021-32, nebo ze dne 17. 1. 2023, č. j. 3 Azs 43/2022-53 a další). V nynější věci se však oproti těm odkazovaným jedná o posouzení kasační stížnosti stěžovatele - správního orgánu, a nikoliv žadatele o mezinárodní ochranu. Nejvyšší správní soud tudíž v daném případě nemůže zohlednit mimořádnou situaci na Ukrajině, jak tomu bylo v rozsudcích výše uvedených, a zrušit napadený rozsudek (z důvodu skutečností, jež nastaly po jeho vydání) spolu s napadeným rozhodnutím (které je založeno na konceptu Ukrajiny jako bezpečné země původu). Na tomto místě proto pouze zdůrazňuje, že to bude v dalším řízení krajský soud, který bude povinen přihlédnout ke změněné bezpečnostní situaci na Ukrajině a nemožnosti nadále ji považovat za bezpečnou zemi původu a prolomit základní pravidla stanovená v § 75 odst. 1 s. ř. s., a to ve prospěch zásady *non-refoulement*, která požívá vyšší právní síly, a to právě v souladu s výše nastíněnou judikaturou kasačního soudu. S ohledem na uvedené důvody totiž v současné situaci nemůže napadené rozhodnutí obstát. Není nadále na místě, aby byla žádost žalobce o mezinárodní ochranu zamítnuta pro zjevnou nedůvodnost podle § 16 odst. 2 zákona o azylu, neboť Ukrajinu již nelze považovat za bezpečnou zemi původu a k této skutečnosti je podle aktuální judikatury Nejvyššího správního soudu třeba přihlédnout nad rámec tvrzení obsažených v žalobě.

VI.

[43] Na základě výše uvedených skutečností Nejvyšší správní soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení podle § 110 odst. 1 části věty první před středníkem s. ř. s. V něm je krajský soud vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 4 s. ř. s.).

[44] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 24. února 2023

Mgr. Petra Weissová v. r.
předsedkyně senátu